

**СУЧАСНА УКРАЇНА І ПОСТЮГОСЛАВСЬКИЙ ПРОСТІР: НОВІ
ГОРИЗОНТИ ВЗАЄМВІДНОСИН**

У статті розглянуто аспекти етнокультурного та геополітичного розвитку України й балканських держав. Наголошується на важливості розширення політико-економічного співробітництва та поглибленні культурно-духовних зв'язків, що сприятиме формуванню позитивного зовнішньополітичного іміджу України та посилить її позиціонування в геополітичній матриці сучасного світоустрою.

Ключові слова: постюгославський простір, українська діаспора, євроінтеграція.

**Бірюкова Е.А.
СОВРЕМЕННАЯ УКРАИНА И ПОСТЮГОСЛАВСЬКОЕ ПРОСТРАНСТВО:
НОВЫЕ ГОРИЗОНТЫ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ**

В статье рассмотрены аспекты этнокультурного и геополитического развития Украины и балканских стран. Подчеркивается важность расширения политико-экономического сотрудничества и углубления культурно-духовных связей, что будет содействовать формированию позитивного внешнеполитического имиджа Украины и усилит ее позиции в геополитической матрице современного мироустройства.

Ключевые слова: постюгославское пространство, украинская диаспора, евроинтеграция.

**Biryukova O.
MODERN UKRAINE AND POSTYUGOSLAVS'KOE IS SPACE: NEW
HORIZONS OF RELATIONSHIP**

The aspects of ethnocultural and geopolitical development of Ukraine and Balkan countries are considered in the article. Importance of expansion of political and economical collaboration and deepening of in a civilized manner-spiritual connections is underlined, that will assist forming of positive foreign-policy image of Ukraine and will strengthen its positions in the geopolitical matrix of modern world system.

Key words: Post-Yugoslavian spaces, Ukrainian diaspora, eurointegration.

Наприкінці ХХ ст. світ увійшов у нову епоху розвитку міжнародних відносин. Еволюція постбіполярної структури системи міжнародних відносин супроводжувалася рядом етнічних конфліктів, які і на початку ХХІ ст. становлять одну з найбільш серйозних загроз як національній, так і міжнародній безпеці. Одним із найбільш уразливих до зовнішньополітичних тенденцій виявився балканський регіон, де загострення соціально-економічних, національних та етноконфесійних проблем спричинило домінування внутрішніх етнічних конфліктів. У сучасних умовах державотворчі процеси, що відбуваються в Україні та країнах колишньої Югославії вимагають значної уваги до питань міждержавних і міжетнічних відносин цих країн. Збереження національної самобутності, забезпечення миру між країнами є важливим завданням сьогодення. Актуальність зазначеної проблеми визначається ще й характером процесів, пов'язаних з формуванням сучасної системи міжнародних відносин і системи європейської безпеки.

Метою статті є вивчення закономірностей комплексу взаємозв'язків (історичних, культурних, політико-економічних) між народами Балкан, які знайшли своє місце в оновленій Європі, співвіднесення їх із загальноєвропейськими змінами та дослідження деяких аспектів співробітництва сучасних балканських країн з Україною. Дослідницький інтерес до проблеми взаємодії між деякими країнами балканського регіону й Україною

підкріплюється такими чинниками, як географічна близькість, наявність української етнічної меншини в новостворених південнослов'янських державах, слов'янська спорідненість, традиційні культурні та конфесійні зв'язки значно підвищують інтерес України до цього регіону. Науковий пошук у цьому напрямку дозволить поглибити знання про характер і зміст державотворчих процесів, які відбуваються сьогодні в країнах Південно-Східної Європи, висвітлити геополітичні та етнокультурні аспекти стосунків у руслі формування спільного європейського дому.

Без сумніву, Балкани є невід'ємною особливою частиною Європи з власною історією, культурою, менталітетом, способом життя. Відмінності в політико-економічному, культурному та релігійному розвитку між країнами регіону, принципово різні погляди на історію, на принципи організації влади, на перспективи розвитку нації та держави, породжували й продовжують створювати територіальні, демографічні, релігійні проблеми. Багато з цих відмінностей сьогодні інституціалізовані в балканських державах, їх національних ідеях, релігіях, ідеологіях, баченні один одного. Практично всі балканські країни мають певні упередження і претензії один до одного, які сформувалися головним чином їхнім історичним минулим. Історія розвитку Балкан кінця ХХ поч. ХХІ ст. – це стан постійного конфлікту між балканськими державами і народами з приводу територій і безперервна „атомізація” Балканського регіону. Балканські країни більше за інші країни Європи постраждали від процесів асиміляції, міжетнічних конфліктів, порушень прав людини, неконтрольованих міграцій, торгівлі наркотиками, взаємодії транснаціональних кримінальних структур тощо. До цієї характеристики дослідники додають чинник багаторічної своєкорисливої гри могутніх європейських держав на суперечностях між балканськими державами та їхніми політичними елітами [1].

Геополітичні шаради навколо Балкан негативно позначаються на взаєминах між етносами, що населяють Балкани. Багато з цих упереджень культивуються у середовищі вже незалежних держав і сьогодні. На думку Ю. Давидова, стандартизуючи процес змін, процес демократизації в регіоні, великі держави Заходу девальвують те, що є наразі рушійний силою змін балканських держав, – їх прагнення до національної самоідентифікації [2]. Проте слід відзначити і позитивні зрушення в суспільній свідомості більшості балканських країн. Начасі стає все більш помітним бажання швидше подолати небезпечну схильність до конфліктів, горезвісний синдром „балканізації”, стереотипні уявлення про Балкани як про „пороховий льох Європи”.

Якщо спробувати оцінити роль, яку відіграють Балкани у сучасній системі міжнародних відносин, використовуючи традиційні кількісні критерії, то можна дійти висновку, що принаймні у політико-економічному сенсі цей регіон є доволі відсталою зоною на тлі Європи, що інтегрується. Програма ООН, що розраховує індекси людського розвитку, опублікувала в 2009 р. такі рейтинги: 25 місце посіла Греція, Словенія – 29, Хорватія – 45, Болгарія – 61, Румунія – 63, Чорногорія – 65, Сербія – 67, Албанія – 70, Македонія – 72, Боснія і Герцеговина – 76. Таким чином, має місце економічна диференціація між рівнями життя цих країн. Всупереч цьому Балкани досить послідовно, хоча й не завжди успішно, включаються у процеси модернізації і просування шляхом євроатлантичної та європейської інтеграції. Більшість балканських країн на сьогодні вже набули членства в ЄС і НАТО, заручившись підтримкою з боку основних геополітичних гравців. Першою з балканських країн це випробування витримала Словенія, яка 1 травня 2004 р. стала членом ЄС. Членами євроатлантичних структур (з 2004 р. – вступ у НАТО, з 2007 р. – члени ЄС) стали Болгарія та Румунія, Македонія й Хорватія отримали статус кандидатів на вступ у ЄС найближчими роками. З Албанією, Чорногорією й Сербією підписана, а з Боснією й Герцеговиною парафована угода про асоціацію з Євросоюзом, який є основним економічним партнером більшості балканських країн. Албанія й Хорватія з 2009 р. – члени НАТО, а наступними претендентами на членство у цій організації є наразі Македонія, а у перспективі - Чорногорія, Боснія і Герцеговина та навіть Сербія. Крім того, Албанія, Боснія й Герцеговина, Хорватія та Чорногорія увійшли

в 2008 р. до складу Середземноморського союзу, створення якого позиціонується як природне продовження Барселонського процесу – європейського й середземноморського співробітництва, та яке діє на принципах ротації країн-учасників (принцип подібний до діючого в ЄС). Головуючи у першому півріччі 2008 р. в Євросоюзі, Словенія намагалася ініціювати більш конкретне визначення політики ЄС щодо Балкан і зокрема чіткіших перспектив членства України. Зокрема, триває процес переговорів щодо вступу Хорватії (приблизною датою такого вступу вважається 2011-2013 рр.) та Турції.

Народи Балкан історично відігравали помітну роль у становленні культурно-духовного простору української держави. Українські землі знаходились у відносній територіальній близькості від південнослов'янських країн. Переселення чорногорців і сербів до Росії та України стало результатом поширення присутності Росії на Балканах, головною метою якої був захист православного слов'янського населення від поневолення з боку Оттоманської імперії. Через Україну проходили основні торговельні шляхи, які протягом століть зв'язували східнослов'янські землі з Балканським півостровом. Спорідненість походження, спільне коріння культур, що сягає в ранньослов'янську традицію, єдина православна релігія створювали сприятливі умови для взаєморозуміння й розширення зв'язків між українським та південнослов'янськими народами

Україну й більшість країн Балкан об'єднують не тільки слов'янські корені, духовна спорідненість, спільні історичні епізоди й особливості геополітичного розташування, а й подібність завдань щодо демократичного реформування посткомуністичних суспільств і економік та вироблення нової геостратегії. На нашу думку, важливість сучасного співробітництва України з балканськими країнами визначається цілим рядом обставин. По-перше, за всю історію незалежності України, її відносини з країнами балканського регіону розвиваються на широкій державно-правовій основі. По-друге, зацікавленість у економічних (приміром, туризм), культурно-духовних (православна церква, наука та освіта) контактах взаємна, обсяги співпраці мають чітку тенденцію до зростання і розширення. По-третє, ці контакти позитивно впливають (хоча, мусимо визнати, ще досить повільно) на важливі процеси як внутрішнього життя України, так і на формування її привабливого іміджу у світі як цивілізовано-правової держави.

Після проголошення незалежності України, яку було визнано в грудні 1991 р. Сабором Республіки Хорватія та через тиждень Скупщиною Республіки Словенія, Україна з 1992 р. встановила дипломатичні відносини з обома країнами. Наразі українська держава активно налагоджує співробітництво з країнами колишньої Югославії, намагаючись при цьому створити нову систему політико-економічних, культурно-духовних зв'язків з ними.

Українсько-словенські та українсько-хорватські відносини з самого початку і дотепер можна охарактеризувати як взаємовигідне динамічне співробітництво. На сьогодні за темпами економічного розвитку Словенія посідає перше місце серед постсоціалістичних країн Європи. Маленька країна з двомільйонним населенням зуміла швидше за інших і найменш безболісно подолати перехід від тоталітаризму до демократії та ринкової економіки й наразі є одним з основних торгово-економічних партнерів на постюгославському просторі (експорт Словенії в Україну вп'ятеро перевищує імпорт України в цю країну). За роки співробітництва Україна підписала близько 20 зі Словенією [3] та понад 30 договірно-правових документів з Хорватією [4]. Посольство Хорватії в Україні розпочало свою діяльність у грудні 1992 р., а у вересні 2004 р. – Посольство Словенії. У Словенії (з жовтня 2004 р.) та Хорватії (з лютого 1995 р.) діють Посольства України. У політичному діалозі між державами відсутні проблемні питання, що дозволило вивести їхні відносини на якісно новий рівень. Україна, Словенія та Хорватія успішно взаємодіють на світовій арені, маючи спільні підходи до вирішення актуальних питань міжнародного життя. Глибокі культурно-історичні традиції між нашими країнами дозволяють активно взаємодіяти в галузі науки (між університетами Києва, Львова, Харкова зі словенськими університетами Любляни та Марібору та хорватськими

університетами Загреба й Осієка), освіти та культури (виставки українських художників, обмін творчими колективами тощо).

Напрацьована на сьогоднішній день база двосторонніх українсько-словенських та українсько-хорватських відносин, взаємна зацікавленість у розвитку політичного, економічного, наукового і культурного співробітництва, дають підстави стверджувати, що в перспективі розвиток відносин між Україною та цими балканськими країнами матиме партнерський характер в атмосфері конструктивної співпраці.

Сучасне становище української діаспори в цих країнах характеризується як „швидше добре, ніж задовільне”. У Словенії проживають 0,02% українців [5]. Вартим уваги є використання в законодавстві Словенії терміну „громада” (замість „меншина”), що визначає інституційні шляхи реалізації представниками національних меншин своїх прав на задоволення етнокультурних потреб. Це створює можливість для усунення зайвої політизації етнічного чинника і узурпації політиками права виступати від імені певних етнічних спільнот, оскільки вимагає від представників останніх під час реалізації права на збереження і розвиток своєї етнокультурної самобутності відповідного організаційного оформлення на громадських засадах.

Українство в Хорватії перебуває у фазі активного відродження. В країні, де мешкають близько 5 тис. українців [5], з 2007 р. діє „Українська громада Республіки Хорватія”. Чимало культурно-освітніх проєктів української громади фінансується саме з боку хорватської держави. Керівництво Хорватії дуже прихильно ставиться до українців, адже останні брали безпосередню участь у визвольних змаганнях хорватського народу, крім того, Україна однією з перших визнала її незалежність. Лідери української меншини представлені в органах місцевого самоврядування країни. Разом з тим, саме у Загребі майже щорічно відбуваються зустрічі представників організацій української діаспори з Боснії і Герцеговини, Македонії (Товариство ім. Лесі Українки), Сербії, Словаччини, Словенії, Угорщини, Чорногорії тощо.

Плідно розвиваються українсько-македонські взаємовідносини. У 1993 р. Україна визнала державну незалежність колишньої Югославської Республіки Македонії (КЮРМ), 20 квітня 1995 р. встановила з нею дипломатичні відносини, а у 2000 р. підписала Договір про дружбу і співробітництво [6]. У 2001 р. Верховна Рада України ратифікувала „Консульську конвенцію між Україною і Республікою Македонія” (2000 р.) [7] та підписала ряд договорів про взаємовигідне співробітництво в різних сферах. Українсько-македонські відносини інтенсифікувалися на поч. 2000-х рр., коли посилювався балканський вектор зовнішньої політики України, особливо у зв’язку з участю України у миротворчих операціях у цьому регіоні. Головуючи в Раді Безпеки ООН (у березні 2001р.) українська держава виступила за збереження територіальної цілісності й суверенітету Македонії, підтримала македонський Уряду у розв’язанні міжетнічного конфлікту мирним шляхом та засудила (резолюція № 1345 Ради Безпеки) акти насильства, вчинені албанськими екстремістами в окремих районах Македонії та на півдні Сербії [8, с.21].

Македонія, з огляду на своє геостратегічне положення, темпи оновлення господарської інфраструктури є перспективним економічним партнером України в Балканському регіоні. Наразі розвиток українсько-македонських відносин відбувається в умовах конструктивного співробітництва як одного з елементів курсу на політичне й економічне зближення з країнами Балканського регіону в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції. Україна продовжує брати активну участь у військово-політичному (в якості миротворця) житті цієї країни та поки що недостатньо закріпилась в соціально-економічному та освітньо-гуманітарному просторі. З вересня 2003 р. розпочалося викладання македонської мови у Львівському національному університеті, проводяться Дні культури України в Республіці Македонія та Македонії в Україні. Ефективною формою співробітництва, що засвідчила зацікавленість нашої держави у подальшій інтенсифікації економічних відносин з Республікою Македонія стали проведення в травні 2009 р. м.Охрид других засідань Комісії з торговельно-економічного

співробітництва та Комітету з імплементації Угоди про вільну торгівлю, а також українсько-македонських бізнес-форумів у лютому (Київ) та травні (Охрид) 2009 р.

З усього розмаїття відносин України з Сербією і Чорногорією доцільно насамперед виділити зв'язки в галузі освіти, літератури й живопису, де плідний вплив української культури найбільш рельєфний, і формування нових прогресивних тенденцій мало визначальний вплив на перебіг громадського й культурного розвитку сербського і чорногорського суспільств. Чорногорці і серби в Україні будували православні церкви, служба в яких йшла на національній мові, школи, де намагалися зберегти свою мову та знання своєї історії. Зв'язки з Україною у галузі освіти сприяли становленню у Сербії і Чорногорії народних шкіл, підготовці сербської і чорногорської інтелігенції. Розвиток цих зв'язків сприяв ознайомленню сербів і чорногорців з досягненнями української та російської культур, а через них – з передовими європейськими просвітницькими ідеями, що стали доступними широкому колу сербів і чорногорців завдяки мовній спорідненості слов'янських народів. Контакти в галузі освіти сприяли подальшому розвитку літератури, мови, мистецьких взаємин між двома народами, розповсюдженню на південнослов'янських землях книжок, надрукованих в Україні.

Довготривалі взаємини між українцями, сербами та чорногорцями мають немало прикладів не тільки співробітництва та позитивного взаємовпливу, а й непорозуміння, етнічного відчуження і протистояння. Втім наявність цих непорозуміння не завадила освоєнню ними етнонаціонального простору центральних і східних регіонів України, сприяла формуванню спільних рис у населенні поліетнічного регіону. В Україні серби поступово приєднувались до української етнокультурної спільності під впливом релігійної та етнічної спорідненості [9].

Характерними ознаками взаємовідносин України з Сербією є на сьогодні результативність й конструктивність. За роки взаємного співробітництва досягнуто конкретних результатів як у політичній, так і в економічній і гуманітарній сферах. Оскільки матеріальна, духовна культура сербів має багато спільних рис з українською культурою, активно розвивається двостороннє співробітництво у культурно-освітній сфері. Підписано угоди про співробітництво між Київським і Белградським університетами, Чернівецьким і Новосадським університетами, філологічними факультетами Львівського та Белградського університетів. Особливе місце в двосторонніх відносинах займає українсько-русинська меншина в Сербії (близько 5,5 тис. громадян). Українська держава опікується інтересами та потребами нашої діаспори, сприяє розвитку національної освіти й культури. У місцях компактного проживання етнічних українців і русинів в Автономному краї Воєводина (містах Кула, Вербас і Нови Сад) відбуваються зустрічі українського керівництва з представниками української діаспори. Українська громада в Сербії останніми роками стала більш організованою. В країні з'являються українські школи, літні табори, передачі на радіо та телебаченні, функціонує видавництво, яке підтримується державним бюджетом. Крім того, в Сербії існує п'ять культурних місцевих товариств і діє найвищий представницький орган – Українська національна рада Сербії і Чорногорії. Знаковою подією для українців Сербії стало визначення статусу української мови як регіональної мови і мови меншин у липні 2006 р., що уможливило користування нашими співвітчизниками рідної мови в особистих документах та місцевому самоврядуванні в Сербії.

В Україні сербська меншина презентована незначною кількістю і проживає в основному у Кіровоградській та Луганській областях. У Кіровоградській області з 2000 р. діє обласне товариство „Україна-Сербія”, яке налагодило зв'язки з Сербсько-українським товариством у місті Нови Сад. У Києві в травні 2008 р. на базі раніше існуючої Української сербської общини „Святий Сава”, було створено Міжнародну громадську організацію „Об'єднана Сербська Діаспора Євразії”, яка є мостом, що пов'язує Сербією і країни СНД в культурному, духовному, історичному й економічному відношенні,

виступає ініціатором багатьох ділових, політичних, гуманітарних акцій і заходів, а також організатором зустрічей між політиками, бізнесменами і культурними діячами цих країн.

Сербія є одним із важливих і перспективних торгово-економічних партнерів України на Балканах і займає 46 місце серед країн-партнерів у світі і 35 місце за обсягом ринком збуту українських товарів. Відсутність проблемних питань і дружні політичні стосунки створюють необхідні умови для інтенсивного розвитку між нашими країнами. На відміну від Чорногорії, яка ще донедавна була політико-ідеологічним партнером Сербії, Україна отримує підтримку й у „питанні Косова”, вважаючи що на сьогоднішній день для визнання незалежності Косова немає підстав. Самопроголошення Косова створило небезпечний прецедент, який може стати початком руйнування територіальної цілісності низки держав, викликати міждержавні етнічно-релігійні конфлікти в центрі Європи, загрожуючи міжнародному миру. На думку міністра закордонних справ П.Порошенка, таке визнання порушує базові принципи міжнародного права [10].

Із здобуттям незалежності 3 червня 2006 р. Чорногорія відкрила нову сторінку у розвитку двосторонніх відносин з Україною у сфері економіки, транспорту, культури, туризму тощо. Починаючи з 2008 р. в Подгориці було відкрито Посольство України, завданням якого є підтримання політичних, економічних, гуманітарних міждержавних зв'язків. Начасі між Україною та Чорногорією підписані протоколи про регіональне співробітництво Львівської області і м.Подгориця, м.Святогірськ і м.Даниловград, м.Ужгород і м.Ульцін. Двосторонні стосунки між нашими країнами в цілому характеризуються як дружні, що сприяє розвитку двостороннього торговельно-економічного співробітництва, туристичного бізнесу. Слід відзначити позитивну динаміку у галузі освіти та культури (на поч. 2010 р. на базі філософського факультету університету Чорногорії створено українську бібліотеку, проходять виставки українських художників, планується відкриття в Подгориці пам'ятника Т.Г. Шевченку тощо). Проте саме через вимогу України надати додаткову інформацію про торговельну діяльність Чорногорії, наразі незавершено переговори щодо вступу цієї країни до СОТ. Зміцненню українсько-чорногорських відносин сприятиме формування єдиного культурно-інформаційного поля, підтримка української меншини в Чорногорії, надання взаємодопомоги у галузі науки та освіти. В Україні, вихідці із Чорногорії, які і сьогодні зберегли свою культуру, звичай мешкають на Півдні України (с. Чорногорка Одеської області).

Розбудова дипломатичних відносин між Україною та Боснією і Герцеговиною* була уповільненою через загострення міжнаціональних відносин та невизначеність статусу БіГ у балканському регіоні. Як відзначав російський аналітик В.Дергачов, після підписання Дейтонської угоди (1995 р.) була створена федерація Боснія і Герцеговина, що складалася з двох нежиттєздатних утворень, конфігурація яких нагадує американські резервації для індіанців, неспроможні існувати без зовнішньої гуманітарної допомоги [11]. Управління цієї держави здійснюється з двох адміністративних центрів: сербського (49 %) та мусульмансько-хорватського (51%). Однак реальну владу тут мають війська ООН.

З самого початку конфлікту БіГ та Сербії український уряд зайняв нейтральну зовнішньополітичну позицію, обмежившись визнанням незалежності БіГ (1992 р.) та участю у миротворчих процесах (з 1992р.). Дипломатичні відносини між Києвом та Сараєво були встановлені 20 грудня 1995 р., проте й наразі внутрішньополітичні протиріччя та протистояння між сербами, хорватами і мусульманами ускладнюють як євроінтеграційні процеси країни (хоча можна припустити, що БіГ може вступити в ЄС раніше за Україну), так і взаємовідносини з сусідніми державами. На даному етапі Посольство України в Хорватії виконує свої функції за сумісництвом в БіГ, а Посольство БіГ в Росії за сумісництвом представляє свою державу в Україні.

Пріоритетом України у двосторонніх відносинах з БіГ є забезпечення духовно-культурних потреб української громади (в основному вихідців зі Східної Галичини,

---

* Далі БіГ.

Північної Буковини та Закарпаття), яка складає близько 5 тис. чоловік [5]. Зазначимо, що українська національна меншина в БіГ є однією з найдавніших закордонних громад українського народу та однією з найчисельніших національних меншин у Боснії і Герцеговині. І хоча українці розпорошені на декілька товариств, в країні спостерігається стала тенденція до збереження українських національних традицій і відтворення культурно-освітньої спадщини (координатор – Українська Асоціація творчої інтелігенції „Світ культури”). Україна є також ключовим торговельно-економічним партнером БіГ на пострадянському просторі. Зважаючи на наміри брати активну участь в процесі економічної інтеграції в Європі та зміцнювати торговельно-економічні відносини між двома країнами у 2002 р. між Україною та БіГ було підписано торговельну угоду, що створило засади для довготривалого ефективного співробітництва.

Сучасну Україну і колишні країни Югославії поєднує взаємний інтерес, який підживлюється такими чинниками, як:

- історична близькість і тісний культурно-духовний взаємозв'язок, що дозволяє здійснювати плідне співробітництво в галузі освіти і науки. На нашу думку, сьогодні для України і країн колишньої Югославії вкрай важливим є збереження загального культурного і мовного простору як підґрунтя слов'янської єдності.

- послідовне поглиблення процесів модернізації та дрейф у бік європейських структур; прагнення до отримання статусу повноцінного члена „європейського дому”. За сучасних умов зовнішня політика України повинна бути цілеспрямована на подолання її ізольованості від європейських інтеграційних процесів, унеможливлення вилучення її з геополітичних перетворень загальноцивілізаційного значення;

- наявність чималої (у кількісному відношенні) української громади (меншини), політико-правовий статус якої закріплено на законодавчому рівні. Це забезпечує суттєву державну підтримку зусиль місцевих українських громад щодо збереження своєї національної самобутності, отримання освіти та інформації рідною мовою тощо;

- участь у системі колективної безпеки у світі. З 1992 р. українська держава є активним контриб'ютором безпеки на Балканському півострові З 2005 р. Україна набула членства в Раді міністрів оборони Південно-Східної Європи (РМО ПСЄ). [12, с.18].

У зв'язку з цим активізація відносин з країнами балканського регіону для України є передумовою збереження себе як самостійного гравця на міжнародній арені, причому незалежно від інтенсивності економічної інтеграції на євразійському напрямі. Сучасні Україна та держави постюгославського простору, безумовно, пристають до європейського берега, намагаючись бути не лише частиною Європи, а Європою зсередини, розділяти її систему цінностей, її політичні й економічні стандарти, при цьому зберігши своєрідність своєї культури і способу життя. Тому особливу увагу слід звертати на всемірне сприяння процесу подолання роз'єднаності народів наших держав на основі поглиблення процесів інтеграції в духовно-культурному житті, освіті та науці, економіці і фінансах, державному будівництві тощо. На наше переконання, співпраця і політична взаємодія України та постюгославських Балкан, збереження православної ідентичності, загальної історії і культури за умови повноти їхнього суверенітету, відкриває можливості для ефективного подолання світової кризи та подальшого соціально-економічного розвитку.

Отже, відносини між Україною та країнами балканського регіону к. ХХ - поч. ХХІ ст. можна охарактеризувати як динамічні, зі сталою тенденцією до активізації. Усі ці країни неодноразово наголошували на готовності до взаємовигідного співробітництва як на двосторонньому, так і на багатосторонньому рівнях, що сприяло формуванню дружніх взаємовідносин на політико-державному рівні між ними та визначенню перспектив в економічній, військовій і культурно-гуманітарних сферах. Україна та країни Балканського регіону після виконання всіх внутрішньодержавних процедур встановили дипломатичні стосунки на рівні посольств. Проте, як бачимо, характер відносин між нашими країнами поки що має більше духовно-культурний, аніж економічний і політичний характер. Це зумовлено, на наш погляд, такими обставинами: по-перше, загальною конфліктогенною

ситуацією на Балканах, продовженням процесу самоідентифікації в країнах регіону; по-друге, політичною та економічною кризою всередині самої України. Та, можливо, посилення взаємної потреби у зміцненні економічних і політичних зв'язків, а відтак і більш тісне співробітництво ще попереду, оскільки це певною мірою залежить від укріплення економік і зрозумілої та стабільної політичної структури всіх учасників економіко-політичного діалогу. Подальші суспільно-політичні відносини наших країн мають спиратися на політичний прагматизм, що, на наш погляд, має виявлятися перш за все, в гнучкості форм і методів вирішення політичних проблем, що стоять перед нашими суспільствами, в поєднанні з ефективним економічним управлінням та створенням і забезпеченням дієвого механізму культурно-мовного й духовного зв'язку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Язькова А. Юго-Восточная Европа в эпоху перемен / А. Язькова // Неприкосновенный запас. – 2007. – №6(56).
2. Давыдов Ю. К какому берегу пристанут Балканы? [Электронный ресурс] / Ю. Давыдов // Вестник Европы. – 2006. – №18. – Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/vestnik/2006/18/da8.html>.
3. Договірно-правова база українсько-словенських відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/ugodi_z_ukrain/slv/2139.html.
4. Перелік чинних міжнародних угод між Україною і Хорватією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/croatia/ua/15124.htm>.
5. Закордонне українство: витоки та сьогодення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/serbia/ua/publication/content/769.htm>.
6. Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Республікою Македонія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uzakon.com/document/spart64/inx64293.htm>.
7. Консульська конвенція між Україною і Республікою Македонія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=807_004.
8. Білоцький С.Д. Міжнародно-правове забезпечення миротворчих операцій НАТО, ООН та ЄС в Македонії / С.Д. Білоцький // Український часопис міжнародного права. – № 3/2003. – Київ, 2003. – С. 18–31.
9. Дмитрієв В.С. Сербські переселенці в Україні: проблема міжетнічних зв'язків / В.С. Дмитрієв // Вісник Національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – К., 2005. – Вип. № 77–79. – С. 60–63.
10. Сидоренко С. Петр Порошенко: ответ на вопрос о наших европейских перспективах находится в Украине / С. Сидоренко // Коммерсант. – 2010. – № 32. – 23 февраля.
11. Дергачев В.А. Геополитическая трансформация Юго-Восточной Европы [Электронный ресурс] / Дергачев В.А. – Режим доступа: <http://www.dergachev.ru/publicist/balkan.html>.
12. Андросенко І. Міжнародне співробітництво сприяє утвердженню України в статусі учасниці системи колективної безпеки у світі / І. Андросенко // Військо України. – 2007.– № 8(86) – С.16–19.